

MISJON OG JORDBRUK

av

H. CHR. MAMEN

Begynnelsen av 1960-årene ble gjennombruddsår for norsk jordbruksmisjon. Listen over jordbruksprosjekter som er i gang eller som er planlagt, er imponerende: Kirkens Nødhjelp i Abakaliki (Nigeria), Rogaland Bondelag/Det norske misjonsselskap i Kamerun, Misjonssambandet i Etiopia, Det norske misjonsselskap på Madagaskar, Buddhistmisjonen i Japan, Santalmisjonen i India, Misjonsalliansen på Formosa og Det Lutherske Verdensforbund med norsk deltagelse i Tanganyika. Dette er praktisk talt noe nytt i vårt misjonsarbeide. Det eneste beslektede tiltaket som vi kan peke på, er Skrefsrud/Børresens nybygd i Assam med teplantasjer som det økonomiske grunnlaget. Fremdeles forhandler Santalmisjonen første klasses te til beste for den unge santalkirkes teplantasje.

Det er merkelig at «jordbruksmisjon» først nå har slått igjen her i landet. Norsk legemisjon har snart 100 års tradisjon, og alle våre misjoner har lagt stor vekt på skolevirksomhet, og det er som kjent skoler av mange slag: fra elementære folkeskoler til almindennende høgre skoler og spesialskoler for håndverkere, sykepleiere, evangelister, lærere, prester osv. Våre misjonærer har vært teologer og lærere, leger og sykepleiere, jordmødre og håndverkere, men ikke landbrukskandidater, agronomer og veterinærer. Vi har en eneste ingeniør i misjonærstaben. En dansk gartner har i en menneskealder ledet Mornai Tea Estate i Assam.

Det har vært bredde over vårt misjonsarbeide, men «jordbruksmisjonen» er altså først kommet til i den aller siste tiden. Det er merkelig, fordi en stor del av våre misjonærer er kom-

met fra bondemiljø. De har hatt en naturlig kjærlighet til modernæringen, og det var da også ofte så at misjonsstasjonen ble anlagt med en hage som med enkle midler ga megen hygge og glede, takket være tropeklima og fruktbar jord. Forbilde var ofte den norske prestegården, og dette ga et eksempel som de mest fremmelige av stedets egne folk etterliknet. Dette har forøvrig sin parallell i de prydhager som ble anlagt ved alle middelalderens klostre, og som har hatt stor betydning for kultiveringen av vårt eget land i århundrer før reformasjonen.

Norsk misjon har altså ikke hatt egne jordbruksprosjekter, til tross for at vårt arbeid har foregått i teknisk og økonomisk tilbakeliggende land med stor sult og fattigdom.

Den protestantiske misjons pionér, engelskmannen William Carey, skrev i 1794 hjem fra India: «Send meg frø av alle slag, send landbruksredskaper, sigder og ploger. De som vi underviser, er sultne, mange dør av underernæring!» Private aksjoner av liknende slag kan noen av våre misjonærer også ha gjort; men de har ikke prøvd å gjøre en større innsats på jordbrukets område slik som den norske geistligheten gjorde i Norge omkring år 1800. Prestegårdene var den gang mønsterbruk, de var sin tids jordbruksskoler. Det norske misjonsfolket mente nok at sporene var skremmende, og det var de jo også på en måte. Opplysningstidens prester var ofte rasjonalister i teologisk henseende, og det har redusert dem i kirkehistorisk perspektiv. Men i barkebrødstiden med grenseløs fattigdom og underernæring gjorde de en innsats som må oppføres på kredittsiden, og det var ikke alle «potetprester» som var rasjonalister. Deres innsats for å få innført poteten, koppevaksinasjonen og alt det andre matnyttige arbeidet var en diakonitjeneste som kan stå som forbilde for kirkes arbeid i tilbakeliggende land.

Den første misjonæren som Det norske misjonsselskap sendte ut, var som kjent en lærd teolog. Den andre utsendingen, som skulle være pastor Schreuders medhjelper, var dyrlege. Han var ute på feltet i bare tre år, og det skulle gå 120 år før en dyrlege på ny ble sendt ut til en norsk misjonsstasjon.

Misjonsånden har i Norge vært særlig levende blant bønder

og fiskere. I mange bygder har det vært en «misjonsåker», en åker hvor misjonsvennene gjorde dugnad og lot utbyttet gå til misjonen, på den tid da det var lite kontanter blant folk. Fiskerne kunne ha en «misjonsnot». Misjonsbladene omtalte dette som eksempel til etterfølgelse, men vi kan ikke se at denne praksis har inspirert noe jordbruksprosjekt eller fiskeriprojekt på misjonsmarken.

Lenger tilbake i historien kunne misjonsvennene også ha funnet tanken på jordbruksmisjon: I middelalderen har cistercienserordenen spilt en avgjørende rolle for Europas oppdyrking og jordbrukskultur. Klostrene til denne orden ble lagt på øde steder, kroppsarbeidet ble holdt høyt i ære, og det var denne orden som hadde som motto: *Ora et labora*.

Det var 350 cistercienserklostre rundt om i Europa da bevegelsen nådde sitt høydepunkt. Eremitbrødrene forvandlet en-
somme skogdaler til blomstrende jordbruksland, de bygde møller og anla fiskedammer («munkedammer»). De var også foregangsmenn på håndverkets område. Klostrene var sin tids «jordbruksskoler» hvor nye vekster fra sydlige land ble introdusert. Navnet på St. Bernhards kloster, Clairvaux eller Clara Valla — Den lyse dal — lar oss ane atmosfæren hos disse brødre. De var glade i vakker natur og et fredfullt liv på åker og eng mellom tidebønner og måltider. Vel vet vi at det har vært kjegel og strid mellom klosterbrødrene. Vi skal vokte oss for å romantisere dem, men det står fast at de har gitt et mektig bidrag til oppdyrkingen av vår verdensdel.

Det er nødvendig å spørre om det kan være kirkens og misjonens oppgave å ta seg av opplæring i rasjonelt jordbruk. Kirkens egentlige oppgave er dog å forkynne evangeliet. Men det første bud vi finner i Bibelen er budet om å underlegge seg jorden og råde over fiskene i havet, fuglene under himmelen og over hvert dyr som rører seg på jorden. Og når sult og underernæring fører til sykdom og fattigdom, og dette igjen fører til enda mer nød, må det være en kristen plikt å forebygge sykdom og armod hvor det er mulig. Og skal de unge kirkene kunne bli økonomisk uavhengige og bidra til misjonsverkets videre gang til nye folk,

må de ofte ha et bedre økonomisk grunnlag å stå på. Vi kan hjelpe dem til det. Det skader ikke misjonens anseelse at den tar opp denne oppgaven.

Den eksplosjonsartede befolkningsvekst i Afrika og Asia har ført til større fattigdom, som er særlig tragisk fordi Amerika og Europa får en stadig høyere levestandard. Ulikheten blir større for hvert år som går, og årsaken til nøden bør alle være med på å eliminere. Det er gledelig at misjonene innser dette og er villige til å yte sitt bidrag, så dette kan skje hurtigst mulig.

Det var amerikansk misjon som først tok opp jordbruksmisjon på sitt program. Det skjedde i 1907, og i 1920 stiftet man i New York «The International Association of Agricultural Mission». På Det internasjonale misjonsråds møte i Jerusalem i 1928 fikk jordbruksdimensjonen i misjonsverket full og offisiell anerkjennelse. Foredrag, diskusjoner og resolusjoner om emnet er samlet i bind VI av møtets offisielle rapport, et verk på 300 sider med titelen «The Christian Mission in Relation to Rural Problems». Møtet behandlet også «kirken og industrien». Men det er klart at by og land, industri og jordbruk, stiller kirken overfor meget ulike problemer.

På møtet i Jerusalem ble Grundtvig nevnt som eksempel på en kristen personlighet som maktet å løfte bondebefolkningen opp på et høyere nivå gjennom folkehøyskolen. De danske bønders samvirke er da også vokst fram i grundtvigiansk miljø. En koreansk prest reiste derfor fra Jerusalemmøtet til Danmark for å studere dansk landbruk, og hans bok om løsningen av problemene på landsbygden i Danmark ble utbredt overalt i Korea. Landbrukskurser kom i gang, ledet av kirkens menn, med andakt og bibeltimer på programmet sammen med emner fra jordbrukssektoren. Også Japan tok imot impulser fra dansk og Grundtvig-påvirket jordbruk.

Det internasjonale misjonsråd ga en mann ved navn Kenyon L. Butterfield i oppdrag å reise verden rundt for å studere spørsmålet om kirken og jordbruket. Resultatet la han fram i en rekke skrifter utgitt av International Review of Missions. I den berømte legmannsrapport om misjonsarbeidet «Re-thinking Mis-

sions» (1932) er «Agricultural Missions» viet et kapitel for seg. Dette arbeidet er hos oss lite påaktet, da det representerer en ytterliggående liberal teologi. Det samme gjelder jo også rapporten fra Jerusalemmøtet i 1928. Men det forandrer ikke at de rapportene som vi her har talt om, inneholder mange meget verdifulle synspunkter i de praktiske tiltak som ble studert. Amerikaneren Arthur L. Carson tok i 1931 den filosofiske doktorgrad ved Cornell University på avhandlingen «Agricultural Missions», en studie som bygde på erfaringer fra 236 misjonærer og andre eksperter som hadde undervist landbruksbefolkningen på misjonsfeltene. Materialet omfatter også opplysninger fra en misjonær utsendt av Den norsk-lutherske kirke i Amerika (Dr. Stubbs, Aasgaards og Schiøtz' synode). Boken, som er på litt over 100 sider, finnes i Statsbiblioteket i Aarhus.

Den sentrale skikkelse innen protestantisk verdensmisjon i første halvdel av 20. årh., amerikaneren John R. Mott, som i 1947 fikk Nobels fredspris, reiste hjem fra møtet i Jerusalem i 1928 og stiftet Agricultural Missions, en selvstendig organisasjon som ennå er virksom. I 1934 opprettet amerikanske kirke menn Rural Missions Cooperating Committee, et felles forum for de kirker og misjoner som arbeider med jordbruksprosjekter. 28 kirker og misjoner er med i dette fellesskapet, blant annet The American Lutheran Church, som er blitt til ved sammenlutninger av flere kirker med norsk, dansk og tysk bakgrunn.

Agricultural Missions og Rural Missions Cooperating Committee gir i fellesskap ut et kvartalskrift «Rural Missions» (som finnes i Egede Instituttets bibliotek). De samme organisasjoner arrangerer også hvert år et seminar for å drøfte oppgaven.

I 1950 hadde de protestantiske kirker i USA 92 jordbruksfolk ute i misjonsarbeidet, i 1958 var tallet steget til 210 og i 1961 til 260 eller 3 % av alle USA's misjonærer. På en konferanse i 1961 ble det sagt at målet var for kommende 5-års periode å få ut like mange landbruksfolk som misjonene hadde i helse- og skolesektoren i landsbymiljøer, dvs. 775. Dessuten ble det sagt at alle misjonærer som skal arbeide blant landbefolkning, måtte få noen

opplæring i de problemer som knytter seg til jordbruk. Kirkens sterke interesse på dette felt har vært med på å vekke statsmennene og å sette i gang statstiltak for å hjelpe de underutviklede land.

Da FN ble opprettet i 1945, fikk den en egen underavdeling Food and Agricultural Organization (FAO), som nettopp skulle ta seg av ernærings spørsmål og saker som angår matproduserende næringer, jordbruk og fiske, skogbruk og beslektede emner.

I mars 1960 inviterte FAO representanter for kirker som sto tilsluttet Kirkenes Verdensråd til et møte i Genève. Her ble nøden og oppgaven presentert, og kirkene ble utfordret til økt innsats. Fra Norge møtte pastor Olav Egeland i Kirkens Nødhjelp. For Norges del ble resultatet at Kirkens Nødhjelp gikk inn for et eget norsk prosjekt. Et styre ble oppnevnt, med landbrukskandidat og forsvarsråd Jacob Modalsli som formann. På bispemøtet samme år ble prosjektet godkjent. Og sommeren 1961 dro fortroppen avsted til Abakaliki i Øst-Nigeria. Norsk kirkehistorie har ikke mange eksempler på en så rask og resolutt handling.

De evangeliske kirker i Tyskland har skaffet til veie veldige beløp under mottoet «Brot für die Welt». En del av disse beløp er stilt til disposisjon for andre jordbruksprosjekter som de norske misjoner nå har tatt opp. Landbrukskandidater og veterinærer er blitt etterspurte misjonskandidater.

De unge kirker har 40 000 landsbyprester som betjener 80 000 menigheter. Spørsmål om jord, landbruksteknikk, drikkevann, lånemuligheter, kosthold, bekvemmelige hus, familie- og samfunns liv er blitt aktuelle mange steder. I en verden med så hurtige forandringer må presten være skikket til å ta plass i første rekke i landsbyen. Ofte er han den eneste med utdanning og derfor den eneste som har muligheter til å hjelpe folk på fremskrittets vei. Misjonens presteskoler bør derfor gi elevene noen undervisning i disse spørsmål.

Landsbykirken og dens prest bør være det sentrum som folk vender seg til for å få hjelp i alle legitime behov. Derfor er det

mange menigheter i de unge kirker som har satt i gang 4-H klubber, som vi også har her i landet: En slags speiderbevegelse blant landsens ungdom hvor opplæring i jordbruk, stell av husdyr, hagebruk, husflid osv. blir drevet som sport og hobby med årlige utstillinger der de beste får premie. Det er verdifullt når dette kan skje i menighetens regi.

Noen menigheter har også hva de kaller «Herrens åkerland», en plantasje eller farm som menigheten eier og som blir drevet ved dugnad, som mønsterbruk og forsøksfelt. Utbyttet av virksomheten blir menighetens eiendom. Dette er da en parallell til de gamle «misjonsåkrene» hjemme i Norge.

De innfødte må også læres opp i å respektere jorden som de er satt til å forvalte, ikke til å utsuge. Rovdrift, rovhugst, brannskatting og forsømmelser kan føre til varig forringelse av jorden som Gud har gitt oss å kultivere.

Presten kan naturligvis ikke stelle med alt dette alene. Menigheten bør derfor ha en komité til å ta seg av slike spørsmål der hvor ingen andre tar seg av oppgaven.

For å realisere et slikt program er det nødvendig at det er forsøksstasjoner og jordbrukskoler, hvor det kan eksperimenteres med nye raser av husdyr, nye vekster, vanningsanlegg, fiskedammer, vannboring osv., og hvor det kan undervises i markedsføring og økonomi, — steder hvor folk kan komme på ekskursion eller for lengre studier, en basis for landbrukskulturen i provinsen.

Landsbygden skal kultiveres, og når kirken tar på seg denne oppgaven, vil det gagne den egentlige oppgaven, som kirken og misjonen er betrodd. Intet aspekt på livet må være fremmed for kirken. Livet må ikke deles i en «verdslig» og en «hellig» sfære på en måte som Skaperen ikke har ment. Kirken har en kulturoppgave, og på landsbygden innebærer det jordbrukskultur.

Norsk misjon har drevet en rekke industriskoler. Også med tanke på landsbymiljøet er det behov for slike skoler i de afroasiatiske land, for også der er det en flukt fra land til by. Kan vi få bygd opp småindustri på landsbygden, vil meget være vunnet. Landsbymiljøet vil styrkes sosialt og økonomisk, og

menigheten vil unngå den utarming som følger med utflytting. Ved spredning av industrien kan en også forebygge at byene vokser til det abnorme.

Det er mulig å bryte den onde sirkel som karakteriseres ved ordene fattigdom, underernæring, resignasjon og sykdom som igjen fører til økt fattigdom. Vi driver legemisjon, men det må være en legitim oppgave å forebygge sykdom; og på samme vis som vi underviser i mange slags fag på mange slags skoler, må det være rett og riktig å ta opp et målbevisst forsknings- og opplysningsarbeid i jordbrukssektoren ute på misjonsmarken. Når norsk indremisjon driver jordbruks- og hagebruksskoler i Norge, må det være enda mer nærliggende for vårt ytre misjonsarbeid å ta denne oppgaven opp slik det nå er skjedd. Vi må hilse med glede at våre misjoner nå har tatt jordbruksprosjekter inn i sine programmer.

Når vi nå er gått inn i dette arbeidsfellesskapet, kan det både være nyttig og inspirerende å kjenne til det tidligere arbeid som kan kalles jordbruksmisjon, og at Rural Missions, 156 Fifth Avenue, New York 10, arrangerer kurser, gir ut litteratur og et kvartalsblad nettopp for dem som står i denne tjenesten.

«Mennesket lever ikke av brød alene, men av hvert ord som går ut av Guds munn.» Dette Bibelens programord betyr at mennesket også må ha brød i bokstavelig betydning av ordet.

I klassekampen her hjemme for 100 år siden var det en enkelt prest som engasjerte seg på de fattiges side. Det var Eilert Sundt. De fleste geistlige identifiserte seg selv og kirken med arbeidsgiverne. Det var synd, og det ledet til skadevirkninger som kirken og arbeiderbevegelsen lider under fremdeles.

Nå er klassekampen flyttet over på internasjonalt plan. Det er et gledelig trekk at kirken i vår tid identifiserer seg med de fattige og vil være med å gi hjelp til selvhjelp, og således vil føre det beste i tradisjonen fra cisterciensermunkene og potetprestene videre i Afrika og Asia.